

נייר עמדה

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון) – סירוב לעבוד ביום המנוחה השבועי, התשע"ו–2015

מבוא

סעיף 7 לחוק שעות העבודה והמנוחה קובע כי המעסיק חייב לספק לכל עובד זמן מנוחה שבועי. לגבי יהודים, כוונת המחוקק ליום השבת.

סעיף 9 לחוק קובע כי המעסיק אינו יכול להימנע מלהעסיק עובד שאינו מסכים לעבוד ביום המנוחה השבועי. אולם סעיף זה קובע כי עובד יהודי רשאי לסרב לעבוד בשבת, רק בתנאי שיצהיר בכתב שהוא דתי השומר כשרות ושבט.

הצעת החוק מבקשת לשנות את המצב הנוכחי ולקבוע שגם יהודי שאינו שומר תורה ומצוות רשאי לסרב לעבוד בשבת.

נייר עמדה זה בא להציג את נקודת המבט היהודית בסוגיה זו.

מבט יהודי

א. ביטוי לזהות לאומית יהודית. שמירת יום השבת כיום מנוחה יסודה בעשרת הדיברות שנחקקו בלוחות הברית שנתן ה' לעם ישראל בהר סיני, שנאמר: "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ. וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱ-לֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבַהֶמְתָּךְ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ" (שמות כ, ז-ט). השבת, שנשמרה על ידי עם ישראל במשך אלפי שנים, הייתה מסימני ההיכר והזהות של עם ישראל במהלך כל הדורות, גם מנהיגים ציוניים שלא היו דתיים ראו את השבת כחלק מן המורשת הלאומית של עם ישראל, כמו שאומר למשל אחד העם (שבת וציונות, השילוח ג, חוברת ו, סיוון תרנ"ח, מאי 1898):

רואים אנו אנשי שם חוקרים חופשיים הרחוקים מאמונה המודים בפה מלא שהם עצמם אינם שומרים לא את השבת ולא את שאר חוקי הדת, יוצאים בכל זאת להגן על השבת בתור אינסטיטוציה היסטורית של כלל האומה ובלי כל צל של צביעות. אין צורך להיות מדקדק במצוות בשביל להכיר ערך השבת – מי שמרגיש בלבו קשר אמיתי עם חיי האומה בכל הדורות לא יוכל בשום אופן לצייר לו מציאות עם ישראל בלי 'שבת מלכתא'. אפשר לומר בלי שום הפרזה כי יותר משישראל שמרו את השבת שמרה השבת אותם.

וכן אומר המשורר הלאומי ביאליק (איגרות ח"נ ביאליק, ה, עמ' רכח):

השבת ולא התרבות של תפוחי זהב או תפוחי אדמה היא ששמרה על קיום עמנו בכל ימי נדודיו. ועתה בשובנו אל ארץ אבות הנשליכנה אחרי גוֹונו ככלי אין חפץ בו? בלי שבת אין ארץ ישראל ואין תרבות ישראל.

ואלה דברי מאיר דיזינגוף, ראש עיריית תל-אביב הראשון, בעניין זה (דיזינגוף, על תל אביב וארחות חייה, 1935):

כל המחלל שבת בפרהסיה – את נפש האומה הוא קורע וכבוגד בעמו יחשב [...]. אם לא נקדים את פני הרעה מיד צפויה סכנה שעיר מחמדנו זו תיהפך לעיר רוכלת וסוחרת ככל הערים.

ב. יום חיזוק התא המשפחתי והקהילה. לא לחינם קבעה התורה כי יש להנהיג יום מנוחה קבוע לכל הציבור. מצב זה מאפשר לאדם לא רק להחליף כוח ביום המנוחה כיחיד, אלא גם להיות יחד עם קרוביו ולהתחדש כמשפחה וקהילה. וכיוון שלגבי יהודים, ימי החופשה מבתי הספר כוללים את השבתות, יש להתיר לכל עובד לבחור כיום חופשי יום שיאפשר לו להיות עם משפחתו.

ג. שמירת השבת מוטלת כל כל יהודי. מבחינה הלכתית, דבר פשוט הוא שכל יהודי חייב לשמור את השבת. על כן, וברור שאי אפשר למנוע מיהודי להימנע גם מחילול שבת חלקי.

לסיכום: רבני "צהר" תומכים בהצעת החוק המאפשרת לכל עובד יהודי לדרוש שיום המנוחה השבועי שלו יהיה דווקא בשבת.